

Locuțiunile verbale

Acțiunile și stările pot fi exprimate și prin locuțiuni verbale (grupuri de cuvinte între care se află neapărat un verb și care îndeplinesc împreună rolul unui verb).¹

Locuțiunile verbale sunt definite ca *grupuri de cel puțin două cuvinte (dintre care unul este în mod obligatoriu verb) și care au un înțeles unitar, prin nimic deosebit de al unui verb întrebuițat singur.*²

Exemple:

a avea de gând = *a intenționa*

a băga de seamă = *a observa*

a-și bate joc = *a batjocori*

a da sfaturi = *a sfătui*

a da buzna = *a năvăli*

a da drumul = *a elibera*

a da de veste = *a anunța*

a lua la rost = *a certa*

a-i părea rău = *a regreta*

a trage pe sfoară = *a înșela*

a ține piept = *a rezista*

a sta de vorbă = *a discuta*

a se da de-a rostogolul = *a se rostogoli*

Din punct de vedere gramatical, locuțiunile se comportă ca un singur verb, iar analiza sintactică se face în bloc ca formând un singur predicat verbal. Afirmatia este valabilă și pentru acele locuțiuni sau expresii verbale, mai mult sau mai puțin sudate, care nu pot fi înlocuite printr-un verb concret, existent în limbă: **a bate câmpii**, **a face cu ochiul**. *Gramatica Academiei* subliniază faptul că, deși locuțiunile verbale trebuie considerate ca formând în bloc predicatul propoziției, acest fapt nu exclude posibilitatea și chiar necesitatea analizei sintactice în cadrul unei locuțiuni date.³

Exemplu:

dau zor = predicat verbal

---

¹ Ștefania Popescu, *Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exercitii*, Editura Didactica și Pedagogică, București 1983, p.212

² Theodor Hristea (coordonator), *Sinteze de limba română*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972, p.131.

³ *Gramatica limbii române*, Editura Academiei, București, 1966, vol. II, p. 85-86, 97.

predicat verbal + complement direct al acestuia

Unele locuțiuni sunt atât de sudate, încât nu pot fi descompuse din punct de vedere sintactic. În opinia lui Theodor Hristea, analiza elementelor constitutive ale unui predicat locuțional prezintă mai multe inconveniente: dificultatea sau chiar imposibilitatea descompunerii din cauza gradului de sudură, precum și faptul că ajungem să admitem existența unui alt predicat verbal în cadrul celui locuțional.⁴

Cele mai multe tipuri structurale se regăsesc în cadrul locuțiunilor verbale, care, din punct de vedere cantitativ, ocupă primul loc în sistemul limbii. Numărul mare al locuțiunilor verbale se datorează faptului că verbul este o clasă deschisă, complexă, cu un inventar bogat. Acesta asociază funcția denominativă cu cea predicțională, proprie unității fundamentale de la nivel sintactic: enunțul. Formarea locuțiunilor este analizată în *Gramatica limbii române: O modalitate frecventă de trecere în clasa funcțională a verbului este cea a transformării grupurilor sintactice analizabile, în speță a grupurilor verbale, în grupuri neanalizabile, locuționale, proces complex de pierdere a autonomiei lexicale și morfosintactice a elementelor componente.*⁵

În continuare, vom aminti cele mai productive modele structurale:

- verb (+ pronume) + prepoziție + substantiv: **a lăsa pe / în seama (cuiva), a face cu ochiul, a o lua la fugă, a pune la cale, a pune de mămăligă, a trage cu urechea, a da de/ căuta pe naiba;**
- verb (+ pronume) + substantiv: **a-și da seama, a lua seama, a-și lua seama, a ține seama, a duce dorul, a o lăsa baltă, a-și lua câmpii, a da naiba;**
- verb (+ pronume) + substantiv + prepoziție + substantiv: **a-și băga mințile în cap;**
- verb (+ pronume) + adverb sau locuțiune adverbială: **a se da de-a dura, a se duce de-a berbeleacul, a o lua razna;**
- verb (+ pronume) + adjectiv: **a o face lată.**

Dintre elementele constitutive ale locuțiunii verbale, primul termen, adică verbul își modifică forma în vorbire, flexionează. Acesta are mai ales rol gramatical, pentru că este purtătorul unor informații referitoare la persoana, timpul și modul acțiunii. Ca și verbele, locuțiunile verbale pot fi tranzitive / intransitive și pot apărea la toate diatezele.

Gradul de sudură a componentelor diferă și în cazul locuțiunilor verbale. Când unele cuvinte se pot substitui, se vorbește despre un grad mai scăzut de sudură: **a face praf / fărâme / bucăți / pământ.** Verbele polisemantice sunt și cele mai productive în procesul

⁴ Theodor Hristea (coordonator), *Sinteze de limba română*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972, p.133.

⁵ *Gramatica limbii române*, Editura Academiei Române, București, 2005, vol. I, *Cuvântul*, p. 575.

locuțional: *a face, a da, a lua*, la care se adaugă unele mai puțin frecvente precum *a avea, a pune, a trage, a băga*.

Florica Dimitrescu, autoarea lucrării *Locuțiunile verbale în limba română* (1958) are o contribuție remarcabilă în ceea ce privește studierea locuțiunilor verbale, cele mai numeroase în sistemul oricărei limbi.